

Wrocław, dnia 16 maja 2013 r.

RPO-725257-XX-720.5/13/NK

Wyciąg z Raportu
Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji
Aresztu Śledczego w Świdnicy
(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 19-20 lutego 2013 r. do Aresztu Śledczego w Świdnicy (zwanego dalej Aresztem lub jednostką) udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (zwanego dalej KMP lub Mechanizmem): dr Aleksandra Iwanowska, Wojciech Sadownik (prawnicy), Justyna Józwiak (pedagog resocjalizacyjny), Maria Sobocińska-Szeluga (lekarz), jak również reprezentująca Biuro Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich we Wrocławiu dr Natalia Kłaczyńska (prawnik).

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób pozbawionych wolności i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Wizytacja miała na celu głównie zbadanie stanu przestrzegania praw osób tymczasowo aresztowanych, jak również osadzonych niepełnosprawnych

fizycznie, w podeszłym wieku oraz tych, wobec których stosowano środki przymusu bezpośredniego.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania jednostki, przedstawionych przez ppłk Bogusława Wojtala, jej dyrektora;
- oglądzie terenu jednostki, w tym: wybranych losowo cel mieszkalnych, celi zabezpieczającej, cel przejściowych, celi izolacyjnej, ambulatorium, łaźni, kuchni, świetlic, kantyny, biblioteki, sali widzeń i pól spacerowych;
- przeprowadzeniu w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń rozmów z osadzonymi oraz z funkcjonariuszami i pracownikami Aresztu;
- przeprowadzeniu na osobności indywidualnych rozmów z wybranymi osadzonymi, w szczególności z tymczasowo aresztowanymi, jak również osadzonymi w podeszłym wieku, niepełnosprawnymi ruchowo oraz tymi, wobec których stosowano środki przymusu bezpośredniego;
- analizie wybranych akt osobopoznawczych.

Dokonane w ten sposób ustalenia przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji przekazali dyrektorowi Aresztu i funkcjonariuszom Służby Więziennej obecnym podczas podsumowania oraz wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji przeanalizowano: Zarządzenie Dyrektora Aresztu nr 64/2012 r. z dnia 7 grudnia 2012 r. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego w oddziale penitencjarnym dla skazanych i tymczasowo aresztowanych, analizę działalności Aresztu Śledczego w Świdnicy w 2011 r., notatki służbowe z zastosowania środków przymusu bezpośredniego w okresie od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia wizytacji, protokół kontroli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Świdnicy z 19 października 2012 r., jak również inne dokumenty przygotowane na żądanie wizytujących. Przedstawiciel Krajowego Mechanizmu Prewencji zapoznał się ponadto z nagraniami ze stosowania środków przymusu bezpośredniego.

2. Legalność osadzenia w placówce

Jednostka jest przeznaczona dla tymczasowo aresztowanych mężczyzn z wyodrębnionym oddziałem zakładu karnego typu zamkniętego dla recydywistów penitencjarnych.

Pojemność Aresztu wynosi 303 miejsca. W dniu rozpoczęcia wizytacji rzeczywista liczba osadzonych wynosiła 290 osób, w tym: 234 skazanych, 42 tymczasowo aresztowanych, 1 ukarany i 12 tymczasowo aresztowanych skazanych w innej sprawie.

Podczas wizytacji żaden z osadzonych nie był zakwaterowany w warunkach, w których powierzchnia celi przypadająca na jedną osobę jest mniejsza niż 3 m². W 2012 r. wydano 135 decyzji o zakwaterowaniu w warunkach przeludnienia, o których mowa w art. 110 § 2b kkw, zaś w 2013 r. do dnia rozpoczęcia wizytacji – 40 takich decyzji. Analiza wybranych decyzji nie ujawniła nieprawidłowości związanych z ich wydawaniem i uchylaniem. W szczególności nie stwierdzono przekroczenia maksymalnego – tj. 14 dniowego – czasu pobytu w warunkach zmniejszonego metrażu.

Wątpliwości wizytujących wzbudziło natomiast zapewnienie skazanym, wobec których wydano decyzje w trybie art. 110 § 2b kkw, codziennych dłuższych o pół godziny spacerów oraz dodatkowych zajęć kulturalno-oświatowych lub zajęć z zakresu kultury fizycznej i sportu, stosownie do postanowień art. 110 § 2h kkw. W dokumentacji brak było bowiem jakichkolwiek wzmianek o sposobie zapewnienia osadzonym realizacji w/w dodatkowych uprawnień. W szczególności brak było wzmianek na ten temat w decyzjach, o których mowa w art. 110 § 2b kkw. W grafikach spacerów i zajęć kulturalno-oświatowych również nie uwzględniane były dodatkowe godziny zajęć dla osadzonych w warunkach przeludnienia. Kierownik działu penitencjarnego i dyrektor jednostki nie potrafili wskazać, w jaki sposób realizowane są uprawnienia z art. 110 § 2h kkw, a rozpytywani przez wizytujących osadzeni, wobec których wydano decyzje w trybie art. 110 § 2b kkw, nie pamiętali, czy korzystali z jakichkolwiek dodatkowych uprawnień. W świetle tych okoliczności powstaje wątpliwość, czy uprawnienia określone w art. 110 § 2h kkw są rzeczywiście realizowane. Krajowy

Mechanizm Prewencji zaleca ich bezwzględną realizację i dokumentowanie sposobu, w jaki zostały wdrożone.

W czasie wizytacji nie stwierdzono osadzania skazanych w jednej celi wraz z tymczasowo aresztowanymi, jak również osób palących z niepalącymi. Nie stwierdzono także nieprawidłowości w zakresie korzystania z cel przejściowych – żadna z osób zamieszkujących w czasie wizytacji cele przejściowe nie przebywała w nich dłużej niż 14 dni.

3. Personel

Na koniec 2012 r. jednostka zatrudniała 111 osób, w tym 107 funkcjonariuszy Służby Więziennej.

Jednostka zatrudnia obecnie 1 psychologa. Dyrektor Aresztu uznał tę liczbę za wystarczającą. Z rozmów przeprowadzonych z osadzonymi wynika jednak, że występują niekiedy trudności w dostępie do psychologa, przejawiające się w konieczności długiego oczekiwania na spotkanie. W ocenie KMP dążyć zatem należy do zwiększenia liczby etatów przeznaczonych dla psychologów. Krajowy Mechanizm Prewencji przypomina, że zgodnie ze stanowiskiem CPT – w przypadku niewystarczającej liczby personelu może okazać się niezbędna praca w godzinach nadliczbowych, w celu utrzymania podstawowego poziomu bezpieczeństwa i systemu zaopatrzenia na terenie zakładu karnego. Taki stan rzeczy może łatwo doprowadzić do wysokiego poziomu stresu wśród personelu i jego przedwczesnego „wypalenia”, co może wzmóc napięcie obecne w każdym zakładzie karnym” (Fragment § 26 Jedenastego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (2001) 16]). Warto także dodać, że zgodnie ze standardami przyjętymi przez Centralny Zarząd Służby Więziennej optymalnym byłoby, aby na każdego psychologa w jednostce przypadało ok. 200 osadzonych.

Funkcjonariusze zatrudnieni w jednostce mają możliwość poszerzania swych kompetencji na różnorodnych szkoleniach. W ostatnim czasie przeprowadzono dla nich szkolenia na temat zjawiska autoagresji i zapobiegania samobójstwom, z problematyki radzenia sobie ze stresem, jak również

specjalistyczne szkolenie z zakresu pierwszej pomocy. Podstawowe wiadomości z zakresu pierwszej pomocy funkcjonariusze aktualizują w ramach organizowanych przez kierownika ambulatorium dwa razy w roku szkoleń wewnętrznych.

4. Warunki bytowe

Wszystkie cele mieszkalne Aresztu Śledczego w Świdnicy znajdują się w ceglanym budynku wybudowanym na początku XX w. Wiek budowli generuje potrzebę gruntownych remontów. Są one systematycznie wykonywane, jednakże w niewystarczającym zakresie. Złą sytuację w tym obszarze dodatkowo determinuje duża rotacja osadzonych, powodująca brak dbałości o zamieszkałe przez nich cele.

Większość wizytowanych cel mieszkalnych wymaga odmalowania. Ściany w nich są porysowane, brudne, a niekiedy odrapane i noszące ślady wilgoci. Podłogi w niektórych celach są nowe – wyłożone płytkami ceramicznymi – w innych noszą ślady eksploatacji (parkiet), ale nadają się do użytku. W najgorszym stanie znajdują się kąpiki sanitarne, których ściany, z licznymi ubytkami tynku i farby, noszą niekiedy znaczne ślady zawilgocenia.

Wśród 110 cel mieszkalnych zdecydowanie przeważają cele dwuosobowe (99 cel). Największymi w jednostce są 3 cele dwunastoosobowe.

W ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji, pomimo że przepisy krajowe nie określają maksymalnej pojemności cel mieszkalnych w jednostkach penitencjarnych, to jednak odwołując się do ogólnych zasad wynikających przede wszystkim z aktów prawa międzynarodowego należy stwierdzić, iż warunki sanitarno-higieniczne panujące w celach mieszkalnych kilkunastoosobowych nie zapewniają standardów minimalnych, tak aby można było mówić o poszanowaniu praw i godności przebywających w nich osób. Podobne stanowisko wyraził CPT, który w Jedenastym Sprawozdaniu Ogólnym stwierdził: „w wielu krajach wizytowanych przez Komitet, zwłaszcza w Europie Środkowej i Wschodniej, osadzonych często umieszcza się w celach wieloosobowych, w których

koncentruje się całość lub większa część życia codziennego, tj. sen i aktywność dzienna, włącznie z higieną osobistą. Komitet zgłasza zastrzeżenia do samej idei takiego kwaterowania osadzonych w zamkniętych zakładach karnych. Zastrzeżenia te są tym większe, gdy w omawianych celach panuje znaczne zatłoczenie i niezdrowe warunki. Rzecz jasna, kwaterowanie w dużych celach wieloosobowych może być w pewnych krajach determinowane różnymi czynnikami, w tym kulturowymi. Tym niemniej na temat cel, w których żyją i śpią dziesiątki osadzonych razem, można powiedzieć więcej złego niż dobrego. Duże cele wieloosobowe nieodłącznie wiążą się z brakiem prywatności życia codziennego osadzonych. Ponadto istnieje wysokie ryzyko zastraszenia i przemocy. Cele wieloosobowe sprzyjają rozwojowi subkultur przestępczych i ułatwiają utrzymanie spójności takich organizacji. Utrudniają także – jeśli nie uniemożliwiają – sprawowanie właściwej kontroli przez personel penitencjarny; ściślej rzecz ujmując, w razie niepokojów w zakładzie karnym trudno uniknąć zaangażowania pomocy o znacznej sile. W systemie dużych cel wieloosobowych właściwe kwaterowanie poszczególnych osadzonych, oparte na indywidualnej ocenie ryzyka i potrzeb, staje się zadaniem prawie niemożliwym. Wskazane wyżej problemy zwiększają się jeszcze, gdy przekroczono rozsądny poziom wypełnienia tych cel; poza tym w takiej sytuacji łatwiej o znaczne pogorszenie panujących warunków na skutek przeciążenia wspólnych urządzeń, takich jak umywalki czy toalety, a także niewystarczającej wentylacji” - § 29 Jedenastego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (2001)16]. Ponadto, zgodnie z zasadą 19.3. *Europejskich Reguł Więziennych* więźniowie mają bezpośredni dostęp do pomieszczeń sanitarnych, które są higieniczne i respektują prywatność. Podobnie przyjęto we *Wzorcowych regułach minimalnych postępowania z więźniami* stanowiąc w regule 12, iż urządzenia sanitarne będą odpowiednie do zapewnienia każdemu więźniowi możliwości zaspokojenia potrzeb naturalnych w czysty i przyzwoity sposób. Przywołane powyżej standardy międzynarodowe uznawane są za pewne minimum warunków uznawanych za możliwe do przyjęcia przez państwa członkowskie Rady Europy oraz Narody Zjednoczone. W ocenie przedstawicieli Mechanizmu wyodrębnienie jednej toalety dla 12 osób nie umożliwia osobie pozbawionej wolności załatwienia potrzeby fizjologicznej w każdym czasie, co więcej może stanowić źródło

konfliktów między współosadzonymi. Trudno też zgodzić się, iż wszystkim osadzonym przebywającym w jednostce zapewniono równe prawo dostępu do urządzeń sanitarnych, skoro w jednej z cel przypadła jedna toaleta na 3 osoby, w innej zaś jedna na 12 osadzonych. Do dużego przeciążenia urządzeń sanitarnych dochodzi szczególnie w godzinach rannych, co powoduje, że część osadzonych zawsze zmuszona jest do długiego oczekiwania na możliwość skorzystania z toalety. Mechanizm zaleca zapewnienie odpowiednich warunków sanitarnych w tych celach.

Cele mieszkalne wyposażono w jedno – lub dwupiętrowe łóżka, stoły, taborety i szafki. Sprzęt kwaterunkowy nosi ślady zużycia (zwłaszcza materace i pościel), ale nadaje się do dalszej eksploatacji.

Łóżka dwupiętrowe we wszystkich celach nie posiadają drabinek ani barierek zabezpieczających przed upadkiem. W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji może to się przyczynić do upadków i uszkodzeń ciała osób, które wchodzą na łóżka korzystając z dostępnych, a nieprzystosowanych do tego mebli albo próbując na nie wskoczyć. Mechanizm zaleca więc zainstalowanie drabinek oraz barierek zabezpieczających.

W niektórych celach stwierdzono niedostateczną liczbę szafek, przy jednoczesnym braku szuflad wysuwanych podłóżkowych. Osadzeni trzymali swoje rzeczy w plastikowych siatkach i kartonach. Należy więc uzupełnić wyposażenie cel o brakujące szafki. W większości cel stwierdzono również brak luster (zgodnie z załącznikiem nr 3 do *Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych*, Dz. U. Nr 86, poz. 1820, w każdej celi powinno znajdować się jedno lustro.

W niektórych celach wizytujący stwierdzili usterki wymagające pilnego usunięcia: niezabezpieczone (niepokryte zewnętrzną nakładką) wyłączniki światła w pawilonie A oraz zniszczone, z powyrywaniem płatem dykty, drzwi do kąpielni sanitarnego w celi nr 36 w oddziale A II.

W każdej celi znajduje się zabudowany, zamykany drzwiami kącik sanitarny. W niektórych celach w zabudowanej części kącika znajdowała się tylko

miska ustępowa, zaś umywalka była na zewnątrz, w innych również umywalka umieszczona była w środku kąpika. Niektóre z cel wyposażono również w natrysk.

Armatura sanitarna w kąpikach nosi ślady eksploatacji, ale nadaje się do użytku. W każdym kąpiku sanitarnym znajdowały się podczas wizytacji mydło, ręczniki i miski. Niektórzy z osadzonych skarżyli się natomiast na brak środków przeznaczonych do utrzymania czystości celi. Wizytujący stwierdzili, że w niektórych celach faktycznie ich nie ma.

Łaźnia centralna wyposażona jest w 20 stanowisk prysznicowych, nie rozdzielanych od siebie przegrodami i kaloryfer. Przylega do niej przedsionek, z ławkami i wieszakami. Podłoga i ściany łaźni oraz przedsionków wyłożone są płytkami ceramicznymi. Podczas wizytacji było tam bardzo czysto.

Większość osadzonych żaliła się na zbyt rzadkie kąpiele. Odbywają się one raz w tygodniu, co jest wypełnieniem określonego w prawie krajowym minimum. Warto jednak podkreślić, że zgodnie z *Europejskimi Regulami Więziennymi* (zalecenie Rec [2006]2 przyjęte przez Komitet Ministrów Rady Europy w dniu 11 stycznia 2006 r.) każdy więzień powinien mieć prawo wykąpać się lub wziąć prysznic jeśli to możliwe codziennie, lecz przynajmniej dwa razy w tygodniu (lub w razie potrzeby częściej) w interesie ogólnej higieny (reguła 19.4).

Warto także przytoczyć orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydane w sprawie Ananyev i inni przeciwko Rosji, w którym Trybunał zauważył, że „prawdziwie ludzkie środowisko nie jest możliwe bez łatwego dostępu do toalety czy możliwości utrzymania swego ciała w czystości. Trybunał często stwierdzał, że czas na wzięcie prysznicu zwykle przyznawany więźniom w aresztach śledczych w Rosji był ograniczony do 15 – 20 minut raz w tygodniu. Był więc oczywiście niewystarczający do zachowania właściwej higieny ciała” (orzeczenie w trybie wyroku pilotażowego – 10 stycznia 2012 r., Izba [Sekcja I], skargi nr 42525/07 i 60800/08). Krajowy Mechanizm Prewencji także stoi na stanowisku, że możliwość kąpiele raz na tydzień jest niewystarczająca do utrzymania należytej higieny, a walor ekonomiczny takiej częstotliwości podnoszony często przez władze jednostek penitencjarnych, ma charakter jedynie

pozorny. Więźniowie korzystający z dodatkowych, prowizorycznych kąpiei w celach mieszkalnych, zużywają więcej wody oraz prądu niezbędnego do jej podgrzania, niż zużyliby podczas kąpieli w więziennej łaźni. Dlatego w ocenie Mechanizmu władze Aresztu powinny rozważyć zwiększenie częstotliwości kąpieli dla osadzonych mężczyzn.

W Areszcie brak jest specjalnych cel przeznaczonych dla skazanych niepełnosprawnych ruchowo. Dyrektor Aresztu wyjaśnił, że kierowani oni są do innych, przeznaczonych do tego jednostek penitencjarnych. Jednakże wizytujący przeprowadzili rozmowę z osadzonym mężczyzną z niepełnosprawnością ruchową (proteza zamiast nogi), który uskarżał się na problemy związane z zachowaniem higieny osobistej. Korzysta bowiem z kąpieli w łaźni centralnej, w której brak jest poręczy. Używa podczas kąpieli krzeselka, jednakże nie usuwa to problemu wstawania na śliskiej, mokrej podłodze. Mężczyzna ten nie zgłaszał innych problemów związanych z funkcjonowaniem w jednostce, dotyczących np. poruszania się pomiędzy piętrami, jednakże trudności w korzystaniu z łaźni były dla niego poważnym mankamentem. W związku z tym Mechanizm zaleca dokonywanie podczas przyjmowania nowoprzybyłych osadzonych z widocznymi ograniczeniami ruchowymi wnikliwej analizy pod kątem dopuszczalności umieszczenia ich w warunkach zapewnianych przez Areszt. Niezależnie od tego Mechanizm zaleca także zainstalowanie w łaźni poręczy umożliwiającej bezpieczne skorzystanie z natrysku przez osoby z niepełnosprawnością kończyn dolnych oraz osoby starsze.

Kuchnia zakładowa została kilka lat temu odremontowana, jest w niej bardzo czysto. Zatrudnienie w niej znajdowało w czasie wizytacji 8 skazanych. Do kuchni przylega pomieszczenie socjalne, również czyste i schludne. Kuchnia zapewnia osadzonym otrzymywanie posiłków zgodnych z wymogami dietetycznymi i religijnymi. Z diet zmodyfikowanych korzystało w dniu rozpoczęcia wizytacji 26 osadzonych, najwięcej z diety lekkostrawnej. Prócz posiłków wydawanych w kuchni, osadzeni mają możliwość przygotowania ciepłych napojów korzystając z czajników elektrycznych w celach mieszkalnych.

Osadzeni zapytywani o opinie na temat wyżywienia zgłaszali uwagi dotyczące zbyt małych porcji posiłków, braku owoców oraz niskich walorów smakowych. Kilkoro osadzonych twierdziło, że w przeszłości podano im do spożycia niewypatroszoną rybę. Osadzony korzystający z diety lekkostrawnej skarżył się natomiast, że w dniu wizytacji podano mu na śniadanie tłustą kiełbasę (w jadłospisie dla diety „L” rzeczywiście widnieje „kiełbasa tatrzańska”). KMP zaleca zwrócenie uwagi na zgodność z wymogami zdrowotnymi posiłków przeznaczonych dla osadzonych korzystających z diet.

Analiza szczegółowych jadłospisów przewidzianych na dzień rozpoczęcia wizytacji pozwala przyjąć, że wyżywienie oferowane osadzonym jest dość urozmaicone. Stwierdzono natomiast niewielkie (do 2%) niezgodności z dziennymi normami wynikającymi z *Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 września 2003 r. w sprawie określenia wartości dziennej normy wyżywienia oraz rodzaju diet wydawanych osobom osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 167, poz. 1633)* w zakresie dostarczanej w posiłkach ilości węglowodanów, białka i tłuszczów. Niezgodności te należy wyeliminować.

Osadzeni mają prawo trzy razy w miesiącu dokonywać zakupów artykułów żywnościowych, wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w jednostce w kantynie. Kantyna zapewnia duży wybór produktów (artykuły spożywcze, papiernicze, chemiczno-kosmetyczne, karty telefoniczne, znaczki pocztowe, papierosy, tytoń, programy telewizyjne, krzyżówki). Ceny towarów nie odbiegają od cen rynkowych, w szczególności papierosy sprzedawane są po cenach wskazanych na opakowaniu przez ich producenta. Ceny towarów uwidocznione są na półkach, dodatkowo funkcjonariusze na życzenie osadzonych przedstawiają im zbiorczy cennik towarów przed każdorazową wypiską. Osadzeni mają możliwość otrzymywania towarów z kantyny w formie e-paczek zakupionych przez osoby bliskie, mogą także zamawiać indywidualnie towary, których brak jest w standardowym asortymencie kantyny.

Spacerory osadzonych realizowane są na 4 polach spacerowych, wyposażonych w ławki i kosze na śmieci. Pola spacerowe nie są zadaszone. Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca zainstalowanie na polach częściowego zadaszenia, które dawałoby skazanym schronienie przed opadami. Na konieczność zapewnienia takiej ochrony zwraca uwagę CPT (§ 48 Drugiego Sprawozdania Ogólnego, CPT/Inf (1992)3).

W jednostce są 4 cele przejściowe. Warunki w nich panujące wywołują wiele zastrzeżeń. Ściany cel przejściowych są odrapane, brudne i porysowane, w kąciach sanitarnych zawilgocone. Niektóre z wyłączników światła są niezabezpieczone (nie mają zewnętrznej nakładki), a w celi nr 15 ze ściany wystają niezabezpieczone kable elektryczne. W celi nr 13 kosz na śmieci w kąciku sanitarnym był pełen nieczystości, pozostałych po jej poprzednich lokatorach (nowo osadzeni przebywali w niej ok. godziny). W celi nr 15 z łóżka wystawał niezabezpieczony, pionowy, półmetrowy drąg (zapewne pozostałość po instalacji łóżka piętrowego), który stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa osadzonych. W celi nr 13 drzwi do kąciaka sanitarnego były zniszczone, odpadały z nich płyty dykty. Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca pilne usunięcie sygnalizowanych usterek oraz dokonanie renowacji cel przejściowych.

Kontrole osobiste osadzonych odbywają się w odrębnym, niemonitorowanym pomieszczeniu, przeznaczonym także do przesłuchań procesowych. Znajduje się w nim stolik i 2 krzesła, a podłogę wyłożono wykładziną zmywalną. Dodatkowo leży na niej koc, na którym staje osoba przeszukiwana podczas kontroli. W czasie wizytacji w pomieszczeniu tym było czysto i ciepło.

Osadzeni mogą używać wyrobów tytoniowych w wyodrębnionych celach dla osób używających tytoniu, jak również w wyznaczonych miejscach poza celami mieszkalnymi, w godz. od 7.00 do 21.00.

Poważne zastrzeżenia KMP budzi praktyka dotycząca odzieży skarbowej, na którą skarżyli się osadzeni. Otóż porządek wewnętrzny stanowi, że osadzeni w trakcie konwojowania poza teren aresztu w postaci wyjazdów na prześwietlenia, konsultacje do społecznych placówek służby zdrowia, komisje lekarskie i inne

oraz w czasie uczestnictwa w pogrzebach są przebierani wyłącznie w odzież skarbową (pkt XII ust. 4). Dyrektor jednostki potwierdził istnienie takiej praktyki. Stoi ona w sprzeczności z zapisem art. 111 § 2 i art. 216a § 1 kkw, zgodnie z którymi w czasie przeprowadzania czynności procesowych, transportowania oraz w innych uzasadnionych wypadkach skazany i tymczasowo aresztowany korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone albo jeżeli przemawiają przeciwko temu względy bezpieczeństwa. W świetle powołanych przepisów przebieranie osadzonych w odzież skarbową dopuszczalne jest tylko na zasadzie wyjątku od reguły, którą jest korzystanie z odzieży własnej. Nieobwarowany żadnymi dodatkowymi przesłankami bezwzględny wymóg używania odzieży skarbowej podczas wizyt w miejscach publicznych niezwiązanych z wymiarem sprawiedliwości prowadzi do stygmatyzacji osadzonych, niemającej rzeczywistego uzasadnienia, zwłaszcza w przypadku osób tymczasowo aresztowanych, wobec których obowiązuje domniemanie niewinności. Prawo osadzonego do założenia własnego ubrania lub innego nierzucającego się w oczy stroju w czasie pobytu poza terenem miejsca pozbawienia wolności zostało sformułowane m. in. we *Wzorcowych regułach minimalnych postępowania z więźniami*, zatwierdzonych przez Radę Społeczną ONZ rezolucjami 633C [XXIV] z dnia 31 lipca 1957 r. i 2076 [LXII] z dnia 13 maja 1977 r. (reguła 17) oraz *Europejskich Regułach Więziennych*, przyjętych w formie zalecenia nr [2006]2 Komitetu Rady Europy z dnia 11 stycznia 2006 r. (reguła 20). Dlatego też Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca umożliwić osadzonym korzystanie z własnej odzieży podczas konwojowania poza teren jednostki, a przebieranie w odzież skarbową stosować tylko w uzasadnionych konkretnymi okolicznościami przypadkach indywidualnych.

5. Traktowanie

Zarówno osadzeni, z którymi przeprowadzono rozmowy na osobności, jak i ci rozpytywani podczas wizytacji cel, wysoko ocenili sposób traktowania ich przez funkcjonariuszy Służby Więziennej. Pojedyncze uwagi dotyczyły opryskliwego

sposobu odzywania się niektórych funkcjonariuszy Służby Więziennej do osadzonych, ale respondenci podkreślali, że sytuacje takie miały charakter incydentalny.

Rozmówcy podkreślali również dużą przychylność personelu jednostki w załatwianiu różnorodnych spraw. Funkcjonariusze wykazują w ich ocenie duże zaangażowanie w rozwiązywanie sygnalizowanych przez osadzonych problemów, a zgłaszane prośby rozpatrywane są w rozsądnym czasie. Nie zgłaszali również kłopotów z dostępnością do funkcjonariuszy.

W ciągu 6 miesięcy poprzedzających wizytację wobec osadzonych w jednostce zastosowano 3 razy środki przymusu bezpośredniego, w tym jeden raz umieszczenie w celi zabezpieczającej na okres nieprzekraczający 24 godzin. Notatki z zastosowania środków przymusu bezpośredniego nie wzbudziły zastrzeżeń wizytujących poza tym, że nie jest w nich odnotowywana godzina zakończenia stosowania danego środka. Wynika ona natomiast pośrednio z raportu z przebiegu służby. W opinii KMP, godzina zakończenia stosowania środka przymusu bezpośredniego powinna być umieszczana w notatce. Zgodnie bowiem z § 3 ust. 5 pkt 3 *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 lipca 2010 r. w sprawie stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz. U. Nr 147 z 2010 r., poz. 983)* notatka powinna zawierać m. in. czas zastosowania takiego środka. W przypadku środków, których stosowanie ma charakter ciągły, jak np. umieszczenie w celi zabezpieczającej, pod pojęciem „czasu” ich zastosowania, w rozumieniu § 3 ust. 5 pkt 3, należy rozumieć cały okres ich stosowania, zatem należy w notatce umieścić datę i godzinę zarówno rozpoczęcia, jak i zakończenia stosowania środka.

W jednostce jest jedna cela zabezpieczająca. Zarówno cela, jak i prowadzący do niej przedsionek są monitorowane. Cela dodatkowo wyposażona jest w nasłuch. Możliwe jest zainstalowanie w tej celi łóżka przystosowanego do użycia pasów wieloczęściowych, jednakże nie było ono zamontowane w czasie wizytacji. W przedsionku znajduje się stół, krzesło i przenośna toaleta. Przechowuje się tam również w zamkniętych foliowych workach zestawy odzieży i jednorazowe zestawy higieniczne dla osób umieszczonych w celach zabezpieczających.

Żaden z osadzonych nie zgłaszał uwag dotyczących umieszczenia w celi zabezpieczającej i stosowania innych środków przymusu bezpośredniego.

Z zebranej dokumentacji wynika, że w 2012 r. w Areszcie miało miejsce 12 zdarzeń nadzwyczajnych. We wszystkich przypadkach przeprowadzono czynności wyjaśniające. Analiza wybranej dokumentacji tych czynności nie nasunęła wątpliwości.

W 2012 r. osadzeni wytoczyli powództwa przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w Świdnicy w 12 sprawach, dotyczących zadośćuczynienia w związku z przeludnieniem cel mieszkalnych albo warunkami bytowymi. W 2 przypadkach postępowanie zakończyło się umorzeniem, w 7 – oddaleniem pozwu, a pozostałe sprawy były w dniu rozpoczęcia wizytacji jeszcze w toku.

W 2012 r. osadzeni złożyli 55 skarg. Dotyczyły one głównie warunków bytowych (7) i odmowy udzielenia przepustki losowej (6). Żadna z nich nie została uznana za zasadną. W tym samym okresie do dyrektora jednostki wpłynęło 35 próśb osadzonych, z których 24 zostało załatwionych pozytywnie. Wszystkie skargi i prośby są załatwiane terminowo. Prawidłowy tok ich rozpatrywania wynika m. in. stąd, że od kilku lat w Areszcie wyznaczony jest funkcjonariusz, który zajmuje się koordynowaniem czynności związanych ze zbieraniem informacji niezbędnych do udzielenia wyjaśnień i sporządzaniem na tej podstawie sprawozdań.

W 2012 r. nie wszczęto żadnego postępowania dyscyplinarnego przeciwko funkcjonariuszom Służby Więziennej zatrudnionym w Areszcie.

6. Dyscyplinowanie

W 2012 r. wymierzono osadzonym 378 kar, a w 2013 do dnia wizytacji – 72. Nieliczni spośród osadzonych, z którymi rozmawiali przedstawiciele KMP, byli karani dyscyplinarnie w Areszcie. Ci, którzy mieli do czynienia z tą formą odpowiedzialności, nie skarżyli się na znaczną dolegliwość czy niezasadność kar.

Do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej przeznaczona jest jedna cela. Wyposażona ona jest w łóżko, stół i taboret. Znajduje się w niej również miska ustępowa oraz umywalka z ciepłą wodą. W czasie wizytacji nie była ona zasiedlona.

W 2012 r. udzielono osadzonemu 1666 nagród, a od początku 2013 r. do dnia wizytacji – 336. Było ich więc kilkakrotnie więcej niż kar, co w opinii KMP zasługuje na podkreślenie jako dobra praktyka.

7. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osadzonych w jednostce jest Zarządzenie Dyrektora Aresztu Śledczego w Świdnicy nr 64/2012 z 7 grudnia 2012 r. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego w oddziale penitencjarnym dla skazanych i tymczasowo aresztowanych w Areszcie Śledczym w Świdnicy.

W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji przepisy zawarte w porządku wewnętrznym sformułowane są jasno, a ich układ jest przejrzysty. Nie zawierają zapisów sprzecznych z powszechnie obowiązującymi normami, poza regulacją dotyczącą odzieży skarbowej, co omówiono w pkt 4.

Na ścianach korytarzy poszczególnych oddziałów wywieszane są adresy instytucji krajowych oraz międzynarodowych stojących na straży praw człowieka, jak również grafik zajęć kulturalno-oświatowych, harmonogram nabożeństw, informacje o kursach zawodowych, cennik telefoniczny.

Z rozmów przeprowadzonych podczas wizytacji ze skazanymi nie wynikało, by nie byli oni należycie informowani o przysługujących im prawach i ciężących na nich obowiązkach.

8. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

Skazani mogą korzystać z samoinkasujących aparatów telefonicznych od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 16.00, a w soboty i niedziele w czasie trwania dyżuru w miarę możliwości doprowadzenie do aparatu realizuje oddziałowy za zgodą dowódcy zmiany. Czas trwania rozmowy wynosi

maksymalnie 8 minut, ale osadzeni podali, że w miarę możliwości funkcjonariusze umożliwiają im prowadzenie także dłuższych rozmów.

Skazani nie zgłaszali wizytującym skarg na dostęp do telefonów, natomiast tymczasowo aresztowani skarżyli się na brak możliwości kontaktu telefonicznego z adwokatem. Dyrektor jednostki potwierdził, że tymczasowo aresztowanym nie umożliwia się takiej formy kontaktu. Rozwiązanie takie uznać należy za sprzeczne z zapisem art. 215 § 1 kkw.

Krajowy Mechanizm Prewencji wielokrotnie informował o potrzebie uchylecia całkowitego zakazu prowadzenia rozmów telefonicznych przez osoby tymczasowo aresztowane ze swoim obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym podczas nieobecności innych osób oraz umożliwieniu wykonywania takich rozmów z poszanowaniem tajemnicy i bez ograniczeń częstotliwości kontaktów. Zgodnie z art. 215 § 1 k.k.w. tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Wbrew dosłownemu brzmieniu art. 215 k.k.w., przepis ten przyznaje tymczasowo aresztowanemu prawo kontaktowania się z wymienionymi osobami również telefonicznie bądź przy wykorzystaniu innych dostępnych mu technicznych środków przekazywania informacji. Wyjaśnić należy, że korespondencją, w rozumieniu art. 8 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r., są różne sposoby komunikowania się, w tym także rozmowa telefoniczna. Zakaz korzystania z aparatu telefonicznego oraz innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej, wynikający z treści art. 217c k.k.w. nie ma zatem zastosowania do kontaktów aresztowanego z osobami, o których mowa w treści art. 215 § 1 k.k.w. Przedstawione stanowisko zostało podzielone przez Ministra Sprawiedliwości (pismo do Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 28 czerwca 2010 r.) oraz Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości, według której organy procesowe oraz organy służby więziennej nie mają uprawnienia do wprowadzania ograniczeń w tym zakresie.

Warto dodać, że również CPT podczas czwartej okresowej wizyty w Polsce w 2009 r. zakwestionował stan prawny w zakresie całkowitego zakazu prowadzenia rozmów telefonicznych przez osoby tymczasowo aresztowane. Ponadto, całkowity

zakaz prowadzenia rozmów telefonicznych przez osoby tymczasowo aresztowane stoi w sprzeczności z regułami: 95.3, 98.2 i 99, zawartymi w *Europejskich Regulach Więziennych*.

Widzenia realizowane są w sali widzeń znajdującej się w odrębnym pawilonie przylegającym do głównego budynku Aresztu. Schludna, czysta i ogrzewana sala wyposażona jest w 10 stolików i krzesła. Wielkość stolików i odległość między nimi pozwala na utrzymanie bezpośredniego kontaktu pomiędzy osadzonym i jego bliskimi, a jednocześnie nie narusza intymności innych osób obecnych na widzeniach. Sala jest monitorowana. Odbywają się w niej zarówno widzenia pod nadzorem funkcjonariusza, jak i widzenia bezdozorowe. Podczas tych drugich funkcjonariusz nie jest obecny w pomieszczeniu umożliwiającym obserwację sali, ale w czasie tych widzeń czynny jest monitoring, który przekazuje podgląd z sali do funkcjonariusza dyżurnego.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich instalowanie kamer w pomieszczeniach przeznaczonych do widzeń bezdozorowych stoi w sprzeczności z intencją, jaka przyświecała ustawodawcy wprowadzającemu tę formę nagrody. Prawodawca wskazując, że jest to widzenie bez osoby dozoru, nakazał odstąpić od wymogu nadzoru nad skazanymi i osobami go odwiedzającymi, przyznając im większą swobodę i szerszy zakres prywatności podczas tego widzenia. Należy również zauważyć, że nagrodowy charakter tego rodzaju widzenia poprzedza ocena wychowawcy działu penitencjarnego, że w czasie widzenia skazany będzie przestrzegał porządku prawnego, zaś administracja zakładu karnego dysponuje instrumentami, które pozwalają na zdiagnozowanie skazanych mogących podejmować działania godzące w bezpieczeństwo jednostki. Dlatego też KMP zaleca wdrożenie rozwiązań technicznych wyłączających rejestrowanie obrazu z sali widzeń w czasie, gdy odbywają się w niej widzenia bezdozorowe.

W sali widzeń znajdują się 4 stanowiska do udzielania widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą. Jednostka dysponuje także odrębnym pomieszczeniem przeznaczonym do realizacji nagrody, o której

mowa w art. 138 § 1 pkt 3, tj. widzenia w odrębnym pomieszczeniu bez osoby dozorującej. Jest ono czyste, wyposażono je w wersalkę, stół, fotel i umywalkę.

Osadzeni zgłaszali dwojakiego rodzaju problemy dotyczące widzeń. Po pierwsze skarżyli się na brak poczekalni dla odwiedzających i konieczność oczekiwania przez nich na zewnątrz budynku, co w zimne dni może być dużą uciążliwością. Po drugie podnosili fakt, że kantyna czynna jest do 13.00, a ostatnie widzenia kończą się o godz. 15.00, co uniemożliwia ostatniej grupie odwiedzających dokonanie zakupów w kantynie.

Odnosząc się do pierwszego w tych zarzutów dyrektor jednostki wskazał na brak technicznych możliwości dobudowania poczekalni dla odwiedzających z uwagi na zwartą zabudowę terenu jednostki. Drugi z tych zarzutów został natomiast zweryfikowany przez wizytujących i uznany za bezzasadny, gdyż w świetle porządku wewnętrznego godzina zamknięcia kantyny (14.00) pokrywa się z godziną zakończenia widzeń.

9. Prawo do ochrony zdrowia

Na wstępie trzeba podkreślić, że osadzeni bardzo wysoko ocenili wszystkie aspekty funkcjonowania służby zdrowia w Areszcie. Podkreślali, że personel medyczny odnosi się do nich z szacunkiem i życzliwością, a badania lekarskie przeprowadzane są rzetelnie i szczegółowo.

W skład ambulatorium wchodzi gabinet lekarski, stomatologiczny, zabiegowy oraz gabinet EKG. Ambulatorium wyposażone jest w zestaw pierwszej pomocy, zestaw przeciwwstrząsowy i do reanimacji, brak jest natomiast defibrylatora.

Opiekę lekarską nad osadzonymi sprawuje lekarz, który przyjmuje pacjentów w dni robocze w godz. 8.00-15.00 oraz w razie potrzeby (nagle zachorowania) na każde wezwanie. W czasie nieobecności lekarza, pomocy medycznej udziela oddział pogotowia ratunkowego (w 2012 r. wzywany był 76 razy).

Oprócz lekarza ogólnego osadzeni mają możliwość skorzystania z pomocy lekarzy specjalistów: dermatologa (2 razy w tygodniu), okulisty (raz na 2 miesiące),

psychiatry (2 razy w miesiącu) oraz stomatologa (2 razy w tygodniu). Ponadto dowożeni są poza jednostkę do lekarzy innych specjalności oraz na różnorakie badania diagnostyczne (USG, RTG, tomografia komputerowa, rezonans magnetyczny, badania laboratoryjne). Dodatkowo każdy osadzony ma możliwość konsultacji i badania przez wybranego lekarza spoza więziennej służby zdrowia. Badanie takie jest przeprowadzane na koszt osadzonego.

Pacjenci przyjmowani są w gabinecie wyposażonym w kozetkę, parawan, umywalkę i biurko. Funkcjonariusz Służby Więziennej, który doprowadził pacjenta do gabinetu, wychodzi z niego na czas badania, jeżeli tylko życzenie takie wyrazi lekarz albo pacjent.

W Areszcie od kilku lat brak jest wyodrębnionych izb chorych. Pomieszczenia, które niegdyś pełniły funkcje izb chorych, są obecnie zaadaptowane na cele mieszkalne. Kierownik Ambulatorium wyjaśnił, że w razie potrzeby izolacji osoby chorej zakaźnie, jest ona umieszczana w jednej z cel mieszkalnych, która jest w tym celu opróżniana i pełni ad hoc funkcję izby chorych, względnie przewożona do szpitala.

W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji brak wyodrębnionych, stałych izb chorych nie gwarantuje osadzonym prawa do właściwej opieki zdrowotnej, wynikającego z art. 102 pkt 1 kkw. Osadzony, który znajduje się w stanie kwalifikującym go do umieszczenia w izbie chorych, powinien być zakwaterowany w miejscu umożliwiającym szybki kontakt z lekarzem. Poza tym jednostka powinna dysponować miejscem gotowym na przyjęcie chorych, jeśli zaistnieje nagła potrzeba, zaś obecne rozwiązanie tego nie gwarantuje. Mechanizm zaleca więc przywrócenie izbom chorych ich właściwych funkcji i podkreśla, że ich zasiedlanie nie może być sposobem na likwidację przeludnienia jednostki.

W protokole kontroli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Świdnicy z 19 października 2012 r. nie sformułowano żadnych zaleceń.

10. Prawo do praktyk religijnych

Osadzeni mogą uczestniczyć w spotkaniach o charakterze religijnym organizowanych na terenie jednostki. W Areszcie brak jest kaplicy, spotkania odbywają się więc w świetlicy. W soboty mają miejsce spotkania wiernych Kościoła Zielonoświątkowego, w niedziele – msze św. dla katolików. Raz na dwa tygodnie odbywają się spotkania Świadców Jehowy. Chętni do udziału w spotkaniach religijnych zgłaszają ten fakt wychowawcy.

Kuchnia zakładowa zapewnia osadzonym możliwość korzystania z diet uwzględniających wymogi religijne. W czasie wizytacji z diet takich korzystały dwie osoby.

Żaden z osadzonych nie zgłaszał zastrzeżeń do możliwości korzystania z posług religijnych.

11. Oddziaływania kulturalno-oświatowe i sportowe

Zważywszy na niewielką ilość środków finansowych, jakie jednostka ma do dyspozycji na działalność kulturalno-oświatową, należy dość dobrze ocenić ten obszar jej działalności. Każdy z osadzonych ma możliwość korzystania ze świetlicy (wyposażonej w stół do ping-ponga i stół do gry w piłkarzyki) oraz uczestnictwa w jednym z kółek zainteresowań (koło szachowe, koło tenisa stołowego, koło gier świetlicowych i telewizyjnych). Nadto w jednostce wydawana jest gazetka więzienna „Kracik”.

Areszt oferuje skazanym dość bogatą ofertę zajęć o charakterze jednorazowych imprez. W 2012 r. odbyły się w niej: koncert zespołu rockowego Hurt, aukcja wyrobów rękodzielniczych wytworzonych przez osadzonych na cele charytatywne, rozstrzygnięcie konkursu na budowę makiety stadionu piłkarskiego, kilka wizyt sportowców, turniej gier telewizyjnych w piłkę nożną, pokazy filmów i spotkania z reżyserami. Przed świętami Bożego Narodzenia osadzeni wykonali autorski audiobook z książką Ch. Dickensa „Opowieść wigilijna”. Płyty były rozdawane dzieciom odwiedzającym osadzonych przed świętami.

Znacznie gorzej wypada oferta zajęć sportowych. W jednostce nie ma boiska zewnętrznego, a jedyną formą aktywności na świeżym powietrzu są spacer. Świetlica centralna nie jest przystosowana do uprawiania na niej gier zespołowych (koszykówka, siatkówka). W jednostce znajduje się sala ze sprzętem do ćwiczeń siłowych (mała świetlica), ale wielu osadzonych skarżyło się na niemożność korzystania z tej sali twierdząc, że jest ona tylko „dla wybranych”. Niektórzy podali nawet, że nie wiedzą o jej istnieniu.

Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca rozszerzenie oferty zajęć sportowych. Mechanizm zwraca uwagę, iż zgodnie z regułą 21 *Wzorcowych reguł minimalnych postępowania z więźniami*, zatwierdzonych przez Radę Społeczną ONZ rezolucjami 633C [XXIV] z dnia 31 lipca 1957 r. i 2076 [LXII] z dnia 13 maja 1977 r. „każdy więzień, który nie wykonuje pracy na zewnątrz, powinien mieć możliwość stosownych zajęć na świeżym powietrzu przynajmniej przez godzinę dziennie, jeżeli pozwalają na to warunki pogodowe. Więźniowie w młodym wieku, a także pozostali osadzeni, których wiek i stan fizyczny na to pozwala, powinni w czasie tych zajęć móc ćwiczyć fizycznie oraz wypoczywać. W tym celu należy zapewnić stosowne urządzenia i wyposażenie”. Natomiast zgodnie z *Europejskimi Regulami Więziennymi* „właściwie zorganizowane zajęcia promujące sprawność fizyczną i zapewniające odpowiednie ćwiczenia i możliwości rekreacyjne stanowią integralną część więziennego rygoru. Władze więzienne ułatwiają takie zajęcia zapewniając odpowiednie urządzenia i sprzęt” (reguła 274 i 27.5).

Osadzeni mogą posiadać, za zgodą dyrektora, telewizory, odtwarzacze DVD i inny sprzęt audio. Niemal we wszystkich celach znajdował się tego rodzaju sprzęt. Osadzeni nie zgłaszali trudności w uzyskiwaniu zgody na jego posiadanie. Warto podkreślić, że w celach wieloosobowych dopuszczalne jest posiadanie 3 odbiorników telewizyjnych.

W Areszcie działa radiowęzeł, który emituje m. in. audycje o charakterze edukacyjnym. Niestety w wielu wizytowanych celach brak było głośników. Dyrektor jednostki wyjaśnił, że są one systematycznie wrywane przez osadzonych albo niszczone.

Biblioteka posiada księgozbiór liczący ok. 5 tys. pozycji i prasę pochodzącą ze zwrotów od jej kolporterów, jak również aktualną prasę codzienną (jednostka prenumeruje „Gazetę Wyborczą”). Osadzeni dobrze oceniali oferowany przez bibliotekę wybór książek. W bibliotece znajdują się również teksty aktów prawnych dotyczących osób pozbawionych wolności. Trzeba jednak zaznaczyć, że niektóre egzemplarze są w dużym stopniu zdezaktualizowane (np. zestaw kodeksów karnych wydany w 2005 r.), co może powodować wprowadzanie osadzonych w błąd. KMP rekomenduje wycofanie nieaktualnych egzemplarzy i zastąpienie je nowszymi.

12. Zatrudnienie i nauka

W dniu rozpoczęcia wizytacji zatrudnionych było 48 osadzonych (16 odpłatnie, 32 nieodpłatnie). Osadzeni zatrudniani są obecnie wyłącznie przy pracach na rzecz jednostki (obsługa kuchni, magazynów, prace porządkowe). Z uwagi na ustawowy wymóg zapewnienia skazanym wynagrodzenia co najmniej na poziomie płacy minimalnej, z zatrudniania skazanych zrezygnowały współpracujące dotąd z jednostką podmioty zewnętrzne.

W 2012 r. przeprowadzono 6 kursów zawodowych dla skazanych (przyuczające do zawodów: malarza, stolarza, brukarza i technologa robót wykończeniowych), które ukończyło 76 osób, a na 2013 r. zaplanowano do zrealizowania 5 takich kursów.

Osadzeni skarżyli się wizytującym na brak możliwości podjęcia odpłatnego zatrudnienia. Sytuacja ta jest szczególnie dotkliwa dla skazanych posiadających zobowiązania alimentacyjne. Osadzeni pracujący nie zgłaszali żadnych uwag krytycznych odnośnie warunków pracy.

13. Rekomendacje

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, Krajowy Mechanizm Prewencji, celem poprawy stanu przestrzegania praw osób pozbawionych wolności kieruje rekomendacje do niżej wymienionych organów, z prośbą o ustosunkowanie się zgodnie z właściwością:

1. Dyrektor Aresztu Śledczego w Świdnicy:

- 1.1. realizacja dodatkowych uprawnień osadzonych, o których mowa w art. 110 § 2h kkw oraz dokumentowanie sposobu, w jaki zostały one wdrożone;
- 1.2. zwiększenie obsady etatowej psychologów;
- 1.3. przeprowadzenie remontu cel przejściowych;
- 1.4. wyposażenie cel mieszkalnych w brakujące szafki, lustra i głośniki;
- 1.5. usunięcie wystających ze ścian kabli elektrycznych i zabezpieczenie wyłączników światła w celach mieszkalnych i przejściowych;
- 1.6. usunięcie wystającego pręta w łóżku w celi przejściowej nr 15;
- 1.7. wyposażenie łóżek piętrowych w drabinki i barierki;
- 1.8. dążenie do zmniejszenia zaludnienia cel wieloosobowych;
- 1.9. sukcesywne prowadzenie działań remontowych cel mieszkalnych, zwłaszcza kąpoków sanitarnych;
- 1.10. zwiększenie częstotliwości korzystania z kąpieli;
- 1.11. dokonywanie podczas przyjmowania nowoprzybyłych osadzonych z widocznymi ograniczeniami ruchowymi wnikliwej analizy pod kątem dopuszczalności umieszczenia ich w warunkach zapewnianych przez Areszt;
- 1.12. zainstalowanie w łaźni poręczy dla osób niepełnosprawnych;

- 1.13. zwrócenie uwagi na zgodność z wymogami zdrowotnymi posiłków przeznaczonych dla osadzonych korzystających z diet;
- 1.14. przestrzeganie norm żywnościowych wynikających z *Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 września 2003 r. w sprawie określenia wartości dziennej normy wyżywienia oraz rodzaju diet wydawanych osobom osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych*;
- 1.15. zainstalowanie na polach spacerowych częściowego zadaszenia, które dawałoby skazanym schronienie przed opadami;
- 1.16. umożliwienie osadzonym korzystanie z własnej odzieży podczas konwojowania;
- 1.17. umożliwienie tymczasowo aresztowanym prowadzenie rozmów telefonicznych z obrońcą;
- 1.18. wdrożenie rozwiązań pozwalających na wyłączenie kamer w sali widzeń podczas widzeń bezdozorowych;
- 1.19. przywrócenie właściwych funkcji izbom chorych;
- 1.20. zakupienie defibrylatora;
- 1.21. zwiększenie oferty zajęć sportowych dla osadzonych, w tym dostępności sali ze sprzętem do ćwiczeń siłowych.

2. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej we Wrocławiu:

- 2.1** wyasygnować środki finansowe na realizację zaleceń sformułowanych w pkt 1.2, 1.3, 1.4, 1.7, 1.8, 1.12. 1.20 i 1.21.

Sporządziła : Natalia Kłaczyńska